

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Litteræ Annvæ Provinciæ Boeticæ Societatis Iesv Anni 1608.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70405)

LITTERÆ ANNVÆ
 PROVINCIÆ BOETICÆ
 SOCIETATIS IESV

Anni 1608.

DOMVS PROFESSA HISPA-
 lensis.

IN Domo Hispalensi vixere hoc anno è nostris septuaginta, Sacerdotes viginti octo, qui circa domestica versatur ministeria, triginta. Reliqui nouitij, qui è Montellano tirocinio per vices ad nos experimenti causa, mittuntur. Vita functi è fratribus nostris duo. Sex verò, qui locum eorū petierunt, in Societatem adlecti. Bis igitur hoc anno Domus funesta, duobus è Fratribus nostris ex labore domestico ad quietem æternam, & premium euocatis. Priori nomen, Ferdinando Ruiz: virtus eximia, demissionis præsertim religiosæ studio, natura facilis, & commoda, quam gratia sic diuinæ vocationis grata quadam suauitate temperauerat, facile vt omnium tam domesticorum in se, quam externorum animos, affectusque traheret. Operæ plurimum intentus, nunquam erat hominem otiosum videre, quin vtile
 semper

semper aliquid ad communem domus usum operaretur. Lignatum ibat vehiculo per mediam urbis plateam, Sago tantum Hispanico vili tectus, ac si infirmorum omnium hominum, infimus homo fuisset, idque menses perpetuos complures.

Alter nomine Iacobus Fernandez, facile superiori illi par in cæteris omnibus, nisi quod ars illius fabrilis utilis multum fuerit ad huius constructionem Domus, quæ quædam potissimum opera, tota exædificata est: animum illi perpetim tranquillum cum æquabili semper, & imperturbata quietudine, regularum studiosum observator, silentij inprimis, religiosa pietas ac deuotio erga Missæ sacrificium, cui vnica voluptas erat, cum Festis ac Dominicis diebus à summo manè ad vsque meridiem licebat ministrare, quod quidem ea faciebat lubentia, vt ad campos aliquandò, & animi recreationem cum immitteretur, modestissima vteretur excusatione, adfuitendum sibi esse sacro. Campus videlicet omnis, & recreatio illi erat inter Angelos Dei Sanctos, Beatosque spiritus in altaris ministerio studio indefesso versari. Notabant gustum quendam & animi sensum in hoc obsequio, externi homines templum nostrum frequentare soliti, vt vel hoc solo argumento hominem vti sanctum quendam obseruarent, cuius cum periculum esset intellectum, quod morbo mortifero de vita ageretur, fuere qui clam, fertum eius precarium peterent à superiore, vt illud velut relictum à cœlesti quodam homine religiosè sibi haberent. Magnus illi in Superos Dei Sanctos amor, in B. Virginem præcipuè, cui sollicitus omni die

exi-

exitum suum, & mortis horam commendare solitus: nec irrita vota, nec vanæ preces; planè fuit illi mors ad omnium domesticorum exemplum: animus illi, vel ipso mortis nuncio, qui reliquos ferè perturbare solet, serenior, atque tranquillior, ut diceret, melius se eo contentum quam si mundi vniuersi thesauros obtinuisset. Exindè ad vltimum eius spiritum continua oratio, continua colloquia iam cum Sacratissima Virgine, iam cum Domino suo crucifixo, quorum vtrimque medius contemplabatur imagines, atque illud erat admirabile si quando ferebatur in Sacratiss. Trinitatis mysterium, quo sensu illud animi quo spiritus ardore confiteretur? mox inde reuersus ad præsidium suum dulce, Mariam Virginem, præcipuè hoc illi cõmendabat, quo benè beatèq; mori possit, atque ab hoste protegeret, & ita opus fuit; nam subitè quidem visus hostis adesse, & nescio quibus animum, vel intemperijs turbare, vel illecebris ad defectiõnem sollicitare; sed nimirum mente ille solida quati non potuit. Iesu, inquit, bone, quid illud est? quid agis? ò proditor animarum, atque euersor Diabole? Egonè ut Iesum dulcissimum? egonè ut Virginis magnæ præsidium deseram? egonè tot annos studio religiõis insumptos, iam hoc vltimo vitæ momento perditum eam? auge tu mihi frater, (ait infirmario) cedo mihi Christum meum iterumque crucifixum arctissimè cõplexus animam Deo reddidit; suæ mortis desiderio domesticis omnibus relictis. Hæc de moribus tantum.

Inuentus, qui mentiri confessionem sacrilegio

legio solitus, plurimos annos ita frequentabat Sacerdotem, ut maxima quæque scelera prodere non auderet, inuitatus hoc anno libertate Iubilei Pontificij, & opportunitate tam opportuna, cætera quidem præstitit ad indulgentiam proposita, sed ad confitendum cum ventum est, pudorem vincere non potuit, decreuitque scelera sua confessario non aperire. Sed ecce popularis qui spiam præcipua illi iunctus necessitudine; qui iam alicui ex nostris confessus fuerat, occurrit, eique ex ordine narrat, quomodo Sacerdotem in Societate inuenisset, cordatum Patrem, & medicum salutis. Fateor, inquit, sæpè mea sum confessus peccata, sed numquam eo sensu, atque fructu. Profuit exemplum, simul cum oratione tam opportuna misero abiitque recta eum quæsiturus Sacerdotem, à quo benignè acceptus, addita fiducia, fructu est eodem à confessione regressus. Alteri cuiuspiam simili planè laboranti morbo profuisse videtur. Cum plurimò annis viueret in peccatis grauissimis, ac planè detestandis, nihilominus tamen Magnæ Matris cultui plurimum erat addictus, recitans in illius honorem quotidie nescio quas preces, & sanè non frustra; nam & ille, Virginis ut creditur intercessione adiutus, simul exemplis bonorum, qui tanta frequentia, tantoque studio ad propositum Iubileum concurrebant, ingenti præ animi motu ad pœnitentiam excitatus, etiam si longius abesset à ciuitate, Hispalim tamen, non alia de causa, quam ut confiteretur, venit, adiutus duobus diebus & non amplius à Sacerdote nostro, plurimas horas confessus est, sed eo sensu animi

animi sui, vt nisi Virginis singulari patrociniò esset impetratum auxilium, credi homines nunquam posset: modo diuersa longe ratione, homine dignam Christiano, veroque pœnitentæ vitam instituit.

Ex optimis ciuibus ornatus quidam publico munere alapam ignominia plenam cuidam alteri inflixit, captum tenebat aduersarium, qui iniuriam acceperat, atque iniuriarum agebat, animo ad vindictam accenso, intercessit vnus è Sacerdotibus nostris cuius ille modestia victus, ita flexit animum vt libens quæ omnia precibus concederet. Liber è vinculis ire iussus eodem die aduersarius, nulla vel iniuriæ commemoratione facta, denique ea complexus est hominem charitate ob Christum, ac si nunquam antea offensus fuisset. Mulier à peste coniugalis amicitia susurrone quopiam domestico apud virum accusata de amoribus adulterinis in suspicionem venerat; constitutum erat marito, decretumque vxorem interficere, idque certus referebat confessorio, tantum vt, si vellet amatorem vxoris moneret. Implacabilis initio animus vix adduci potuit, vt moram concederet dum cognosci veritas possit, paulò post vxore monita, & re perspecta, penitus exempta suspicio omnis ex animo viri, secura deinceps mulier vixit, cautior in posterum, suspicandi prorsus omni occasione remota. Matrona quædam molestè ferebat admodum, viri delitias & amores, nescio quid scortilli sordidi, domi & in oculis suis versari, vt eius causa multa pateretur à marito suo: factum industria Sacerdotis nostri, vt accepta dote

Ggg

nube

nuberet honestè muliercula, ac facilè inter coniuges gratia comparata est.

Afri natione tres hoc anno, cum multa, quodam à religioso concionante per transfennam audiissent alibi, vt plura audirent, & in lucem venirent apertam, vocante eos, ducenteque Numine venerunt Hispalim. Ducti prius, vt oportuit ad Cardinalem Archiepiscopum Hispalensem, dein ab illo ad nostros missi, cum imbuti esset perfidia Iudaicæ veneno, inuentus est Pater vnus Hebraicæ Linguae tam peritus vt commodè eos docere, & omnia à Principijs fidei Christianæ arcana explicare potuerit, dùm rogarent ipsi multa, responderet vicissim Pater, ac veterem errorem conuinceret, Deus simul intus, & in animo ipsorum potentius agebat, denique conuersi planè, quod petierunt enixè, publico & solemnè baptismo in summa æde Hispal. lustrati sunt. Archidiaconus Carmonensis è numero Sodalium domi nostræ, vir spectatæ religionis ac pietatis, qui magno huiusmodi opera, studio complecti solet, baptismi celebritatem curauit. Susceptores, seu patrini (quos vocamus) viri primarij nobiles, ornatus, vt par erat, loco temporique conueniens, musica vt esse solet Hispali, propè cœlestis, ad dictum spectaculum ciuitatis vniuersæ confertissima multitudo concursus, sed præcipua fuit communis omnium, & verè Christiana lætitia cum baptismatis iam ablutifonte nouitij Christiani, sublatis in cœlum oculis, nunc immortales gratias Deo agerent, nunc versi ad congratulationes, magno (vt ex ore atq; oculis emicare videbatur) charitatis affectu, in mutuos

tuos amplexus ruerent, nec defuit bonorum liberalitas, primum ij, qui de salutaribus vndis eos in fidem suam protectionemque ritè susceperant cum digna nobilitate sua, & splendore munera contulissent, domi suæ complures dies liberaliter habuerunt, deinde Cardinalis Illustrissimus beneficentia, præfecti vrbis, atque deinceps aliorum elemosyna liberali, are per nostros ac D. Archidiaconum corrogato, ea summa collecta est, vt commode hic omnes vna viuant, cum & ipsi fideles maneant, constantesque (quod certissimū videtur esse diuinæ vocationis argumentum) manu sua dominante Deus atque opulenta gratia rem ipsorum promouet, ipsi vt primulis accensi facibus ardent, pietate & magno veterum Christianorum exemplo diuina Sacramenta frequentant.

Ad fructum porrò animarum, & lucrum quod attinet, quotidie maior fit accessio, crescente in annos singulos ad mensam Eucharisticam accedentium numero: vidimus altate primarium non sufficere multitudini, alterum additum est à latere in quo perinde vt in summo salutaris hostia populo administratur. Cum infinita sit hæc prope turba seruorum qui ex Mauritania Sacramentis initiati Ecclesiæ, Dominis seruiunt Christianis, nè si negligerentur deficerent à recta fide & moribus probis, præfuit ex nostris Patrem vnum constituere qui festis, dominicisq; diebus, idonea ad eos exhortatione habita, moribus viuere doceat Christianis.

Congregationes & Sodalitia solito suo mo-

re & numero florent. In ijs Sacerdotum præ cæ-
teris eminent; videre enim est viros primarios, &
præ alijs graues, reliquis virtutum præ lucere fa-
ces, vt manifeste notare liceat exemplo Sodalium
totum proficere Ecclesiasticum Ordinem, mo-
resque fieri quotidie meliores: noto iam voca-
bulo à Conceptione Virginis immaculatæ con-
gregationi nomen. Ea solita quot annis, quo au-
getur ab insolentia populus, magna celebritate
multisque pietatis exercitijs Bachanales ferias in
æde nostra, solemnes habere, hoc ipso anno vi-
sum est manifeste, siue sumptu Sodalium, & libe-
ralitate in rem diuinam & ornatum templi, siue
studio religionis accenso facile præteritos omnes
annos superatos fuisse, exemplum late proficit,
religiosa quadam & sancta æmulatione apud re-
liquos ordines excitata; decem hoc anno mini-
mum templa numerata sunt in quibus eadem per
istos dies, quæ in templo nostro celebritas; non
ijs defuit frequentia, & nostræ quidem ædes ca-
pere multitudinem non potuerunt. Est etiam vi-
rorum nobilium cætus, nobilissimum à fonte to-
tius nobilitatis & claritudinis nomen habent,
congregato scilicet Sanctissimæ Trinitatis mores
respondent, & vitæ normo, Xenodochia frequen-
tant ipsi sua infirmis opera, atque ope ministrant;
statutis diebus simul omnes ad altaris Dominici
mysteria communicaturi accedunt: domi nostræ
suas sibi habent exhortationes accommodatas,
Dominicis diebus præter cætera, magna est ijs
cura, vt familiam integram habeant inculpatam
pietatisque exercitam studijs. Tertia congre-
ga-

gatio est, doctrinae Christianae titulo insignis, quam scilicet Sodales praecipue sibi commendam habent, ut egregie permoueant: ipsi viri honesti & graues pueris mixti, qui ad signum è domo nostra sublatum, ex Scholis & vijs conuenire solent, per vicos & compita Christianae doctrinae rudimenta cantatum eunt, eo demissionis exemplo, ut incrementis augeri, rem annis videamus singulis, ac si iam doctrinae Christianae studium inciperet efflorescere.

Quarta congregatio tribus superioribus addita hoc anno, nobis opus est verbis, si quis admirandam Dei bonitatem, ac iudicia prorsus occulta explicare velit, plane opus illud est, ad immortalis Dei gloriam sempiternam laudabile, publica vtilitas, & salus maxima, totiusque admiratio ciuitatis. Magna erat (secundum aliquos) in Hispalensi Iudiciorum foro, quod platea D. Francisci nuncupatur, rerum perturbatio simul & multorum quærela, propterea quod nonnulli ex iustitiae Ministris, non adeò rectè & secundum ius, nec ut æquitas postulabat, se gererent in suis administrandis officijs, vnde fiebat, ut hoc genus hominum apud multos non bene audiret, imò exosum haberent ferè omnes, nec deerant, qui affirmare auderent, venale esse ius, plena Sycophantijs & periurijs omnia, neque æquitatis vllam esse rationem: Deus Optimus ac Maximus ergo, eam iniecit vni ex nostris mentem, ut de Sodalitio, ex illo hominum genere cogendo cogitaret, imò & ageret. Difficilis omninò & in accessu provincia visa est hæc initio, sed diuina gratia factum

Cgg 3 est,

est, vt initio victus vnus, & alter, illi sensim sine sensu vicerint cæteros, atque adeo breui tempore iusto conscripti numero vltro ipsi, de Sodalitio instituendo, & pontificis autoritate firmando, atque indulgentijs Roma petendis agere cum Sacerdote nostro instituerent, re in vrbe peruulgata nullus non inuentus est ex oïum hominũ genere, qui opus in cœlum vsque non euere conaretur, Societatemq; nostram non præconijs commendaret maximis, inter omnes præcipuus, concionator quidam insignis, vir autoritate, sanctitate, & litteris conspicuus cum magna semel audiretur frequentia, palam publiceque bonum factum exclamauit. O bonum factum? non ipsi tantum ciuitati, sed vniuersæ Prouinciæ salutare? promouendum enim uerò esse, modis conatus omnibus, se quidem (ait) paratum esse, si opus id videretur, manibus pedibusque reptare per vrbem, agendo & supplicando enixè, vt exitum res felicem atque speratum fortiretur, addidit animos audita vox, accessereque quamplures ad numerum, & enunciare pœnitentiæ Sacramento lapsi temporis peccata, res suas vitamque componere nomen, animosque Sodalitio lubentes dare. Denique tantis incrementis, cum aucta res esset, de nomine & Præfecto congregationis eligendo actum est, & communi omnium suffragio, congregatio nomen Spiritus Sancti sortita est; præfectusque electus Doctor Suarez de Castilla, dignum vel hac ratione, memoria, litterisque nomen, quod primò fuerit Autor, Duxque honorati huius cœtus, vir litteris quidem & sanguine nobilis, sed virtute multo

multo nobilior, qui plurimum certè & oratione sua & re, & autoritate rebus congregationis profuit. Litteris acceptis à R.P. nostro & Indulgentijs, dies sollemnis habitus in templo nostro, lætisque initijs, septuaginta simul Eucharistico conuiuio refecti sunt, templi ornatus, musica, vt par erat rebus tantis ac dignitate Sodalium, initio præsertim, quando feruere solent omnia, populi Hispal. communis lætitia, talis ac tanta, vt si de communi ciuitatis bono & salute summa ageretur; maior esse non posset. Leges congregationi præpositæ, (res ipso statim aditu salutaris) summa & acurata peccatorum omnium totius vitæ apud aliquem ex nostris, confessio, deinde frequentatio Sacramentorum, sicut illi hominum generi videtur accommodata singulis fere mensibus, solemne est aliquoties a mens singulis pariter vt omnes vno in templo nostro, & vno in sacro ad epulum cœlesti conueniant, excitat ea res, augetque caritatem inter Sodales ipsos imitabile cæteris exemplum, quod multos inuitat, vel vt Sodalitio adiungant se, vel si id commodum non est, frequentiores ad diuina mysteria accedant, nota sunt alia, more Sodalitatum aliarum communia. Porro fructus qui ex huiusmodi fonte ad commune bonum salutemque publicam emanarunt, illi sunt præcipuè notati. Magna in Forensi Iudicio & manifesta mutatio, clausus auaritiæ gurges infamis, iniquitatis irritamenta munera in vniuersum sublata sunt, facillimè negotio omnia, & breuissimè expediuntur, adeo quæ æternæ erant alias futuræ lites, die iam sæpè Forensi vno, & al-

tero finitæ, experta id Matriona quædam nobilis cum annis pluribus impendio graui litigasset, vna sola nostri Sacerdotis commendatione, molestijs omnibus absoluta, quod suum erat libere tenuit, restituta quæ iniuste erant accepta. Fuere qui pecuniam ingenti precio oblatam reiecere, aureos, vnus, nummos quadringentos, sola mercede iusta & ordinaria contentus, & multo quidem diligentius, quod muneris sui erat, & apertius iuris executus est, quam si pretio fuisset emptæ sollicitudo, & breuissimum suum finem lis, & optimum, vti causæ debitum erat, consecuta est. Constitutum est per Sodalitium vt è Sodalibus vnus omni die Forensi causam pauperum agat: multis ea res solatio est, liberantur è vinculis multi gratis omnino: vnus nuper pauperuli cum esset aliqua difficilior causâ, vt nisi pecunia numerata parti, exire non posset, causidicus ipse de suo ære pretium dedit, & hominem è carceribus liberum ire iussit, in mendicos pauperes sunt ipsi liberaliores. Emirantur boni omnes magnam rerum mutationem, & operam Societatis nostræ, caritatemque, laudibus in cælum tollunt, mali contra multis modis oblatrant, atque detrectant, sed vltor aliquo Deus est. Nuper cum vnus insolentius dixisset in congregationem, multosque Sodales turbasset; quasi vaticinio elocutus fuisset Pater, qui Sodalitium dirigit, sane (ait) infelicem huius hominis exitum è vita, vereor, adfuit repente verbis fides, subito infirmatus, obiit, nihil tale ipse cogitans, nullum vt remedium salutis animæ tempeltiuè potuerit aduenire, aliqui eo quod
parti-

partibus studerent aduersis, inimicitias inter se gerebant, & vnico tamen iussu Sacerdotis nostri positis odiis inueteratis, stabili inter se amicitia sociati sunt. Magna omninò inter ipsos Sacerdotis nostri autoritas, vt vel nutu solo facile quiduis apud eos efficiat, tabulas lusoreas, aleasque longe iussit exulatum ire, in locum earum preces venire, & pii cum otium est, in manibus libelli. Rarum erat ante si vel pauci ex illis hominibus domum nostram adirent, iam nihil illis frequentius, quasi tota utilitas & salus eorum sit in area nostra, ita nunquam eam deserunt. Prouocati etiam multi serio agunt vt admittantur, sed nè multitudinem spectare potius, quam fructum videamur, aditus omnino difficilis est; nisi probata sit multis argumentis, & bene expectata virtus, nemini locus est, mercatores viri graues, & opulenti item nobiles & optimi quique ciues studio religionis, pietatisque primarii, multis contendunt enixe precibus, sociari. Verum vt moris vnus & instituti homines melius conueniant. Lege iam constitutum est, vt nisi Forensibus, & administris iustitiæ non pateat ingressus. Erat iniqua contra nos euulgata fama, quasi habendi studio essemus insatiabiles eoque multi, cum rei sui male timerent, fugiebant nostros, experti sunt contrarium Sodales, cum multa & ingentia obtulissent suo directori munera, abstinentia constans & inuicta, vicit facile, vt fileat modo magna ex parte rumor insolens, & intelligant omnes, religiosos non esse, more maiores, paupertatis opulentia sola contentos, præcipuum illud argumentum est

Ggg s quod

quod hoc quidem anno apud Hispalenses auctoritatem pariter, & gratiam societati comparauit. Sed neque istud etiam est prætereundum pietatis opus Christianæ, mulieres erant à libidine vagæ, turpique quæstu ad frugem conuersæ, & pœnitentiam, sed incommode habebantur, domo & re familiari perquam angusta sic ut à corporis vitæque incommodis, inquietudo esset animorum, & multæ deficerent ad veneris reuersæ nundinas, turpitudinis officinas. Sacerdos vnus è nostris iunctis sibi Ecclesiasticis duobus viris eximia pietatis, & ad studia Christianæ pietatis ardentibus, item Laicis duobus eiusdem animi, effecit ut stipe collecta, & elemosyna bonorum, habitarent, haberenturque commodius, graui quadam & spectata virtute fœmina præposita, tam quietæ sunt, nec deest omnino quidquam, dum operantur manibus; vbi lucrum non sufficit, piorum studium & liberalitas abundè succurrit, ipsæ cilicij, ieiunijs, spontaneis diuerberationibus & orationibus intentæ potissimum, facilè vitæ prioris odium viuendi asperitudine, feruoreque declarât. Cura illa præcipua est, nemo ut ad illas homo penetrare possit, nec fœmina quidem ad fœminas, absq; vllò discrimine omnino omnibus fores inexorato velut adamante clausæ sunt, muliercula vna ex earum numero Sacerdotis libidinem, vitamque incestuosam secuta diu, cum ex vna ciuitate in alteram profuga, vindices iustitiæ fugeret manus, Hispalim venit, vbi intellecto quod locus huiusmodi esset agenda pœnitentiæ commodus, agente potius Deo, clam Sacerdote, recepit sese, & sta-

& stabili proposito est ingressa, ille siue dolore ma-
 gis, siue amore amens, conditionis suæ dignitatisq;
 prorsus immemor qua precibus, qua minis fure-
 re, nisi prædam, depositumq; redderent, subito i-
 gnem se flamasque in tecta iniecturum, fortis illa,
 & propositi tenax, ridere omnia atq; contemne-
 re melioribus de cælo flammis accesa, Christo ut
 placeret melius, libidinis illecebras oēs vna cum
 ornatu capitis, & capillamento posuit, arcti^o con-
 iuncta Deo, cæteris exemplum est imitabile pœ-
 nitentiæ. Alia dissimili ratione post annum exa-
 ctum cum summa quietudine, & pace, subito per-
 tesa solitudinis istius, & asperæ vitæ, simul agitata
 cupidineis furijs abiecta constantiæ parma, respi-
 ciens ad licentioris vitæ consuetudinem, p̄stibuli
 lutum redire cogitabat, præceps anim^o, & cæcus,
 initio ruebat impetu, irreuocabilis, fixum sedebat
 immotumq; pudoris omnia iura resolvere, ire i-
 terum in vetitum nefas, adeo vestem iam deposti-
 tam resumpserat, cum è Patribus nostris oppor-
 tune euocatus vnus, redire iubet in templum, an-
 te crucifixi imaginem serio secum expendat, vn-
 de, & quo ire paret, tum incōsulta beatissima Vir-
 gine Domina sua & Patrona nihil ageret, s, repe-
 titum Salve regina acclinata in genua, & Symbo-
 lum Apost^{rum} semel ad latus Christi seruatoris
 sui recitaret, iuit monita, recitauit, & ecce quid va-
 leant necessario tempore preces, subito tacta in-
 tus, & effussa in lacrimas, pudorem eloqui nō po-
 tuit ob cogitatum nefas, vertit animum subito,
 vicitque machinas tentationum, quantumq; pri^o
 agebat impetu, ut abiret, tantum nunc sollicita, ut
 fidens animi, constansq; maneat.

Et

Et si domi & in ipsa ciuitate Hispalensi tanta sit rerum variarum seges, tamen excursum est aliquoties vt messem etiam ex agro nostri colligerent, fructus vbique consuetus, turbæ quarum gratia nostros potissimum euocarant viri primarij, licet ingentes essent, mole difficultatum, tamen feliciter & ex animi sententia compositæ; litteræ ad Patrem Præpositum datæ testes operum, totam concionibus nostrorum, Catechesi, cæterisque solitis exercitijs mutatam subito ciuitatem, nec alia magis in circulis, & in compitis vox, quam cælo lapsos homines videri nostros, doctrina, pietate singulares, qui momento velut vnò cùm tantam rerum mutationem attulerint, procul dubio si redeant aliquoties fore ad gloriam Dei sempiternam, vt salus promoueatur omnium Christiana res ad summum vestigium educatur.

COLLEGIVM HISPALENSE.

Collegium Hispalense nomine ac tutela. S. Hermenegildi, tres & octoginta incoluere Sacerdotes duo & viginti; qui varijs dant operam disciplinis vnde triginta, reliqui circa laborem domesticum versantur. E Sacerdotum numero, Theologia 4. Philosophia docenda tres occupantur, iuuentutem ad Humanitatem erudiunt sex, laborum solatio, commodo studiorum, ad quinque Scholas Grammaticas, noua vna accessit. Solemni quatuor vota Deo nuncupauere Patres

Patres duo. Sacerdos vnus cum duobus rei domesticæ Administris tirocinio exacto, consueto Societatis vsu, Deo, & Religioni per vota fidem obligarunt. Seculo quam religioni aptiores duo, ex Societatis Catalogo expuncti, vtilis hoc anno primum in mauris & Ætyopibus, qui seruitutem hic seruiunt opera posita, septem oculatissimis totius vrbis locis, Catechismus est ijs explicatus, non raro ab ipsis Sacræ Theologiæ Professoribus, magna cum admiratione ciuium & approbatione, cum viros viderent ordinis nostri primarios, & vndequaue doctissimos, tanta alacritate ad hominum genus tam vile proiectumque docendum adcurrere, imitati suorum exempla Præceptorum, pari feruore, & animi promptitudine studiosi; carceres obiere & hospitales domos, dulce miseris vbique solatium, quandoque salutis attulere auxilium, natus duos & viginti annos vnus, neque signum salutare crucis pingere, neque recitare preces vnquam vllos didicerat, aut an omnino esset Deus aliquis, rerum moderator & arbiter, inaudierat, dum lecto attineretur in Xenodochio dies aliquot, mora fuit opportuna, vt quæ ad bene beateque viuendum Christiano more necessaria sunt, accuratè disceret, tandem confessus rite peccata, & Eucharistiæ salutari pabulo recreatus, ita deinceps vitam omnem instituit, vt ægritudinem corporis, animæ fuisse medicinam facile ostenderet, & quidquid haberet in posterum spei ad salutem vni Fratri nostro secundum Deum acceptum referret. Inuentus est mortis ipso in limine extremo, iam compulsus animam
ponere,

ponere, qui animi malevolentiam, capitalesq; inimicitias ponere nequaquam potuit, in animū induxerat, mori se bene beateque non posse, nisi vindictam de inimico dignam sumpisset, & pari alicubi illum talione reuerberasset: opportune accessit è nostris vnus, & eo flexit animum intratabilem, vt iniuriam omnem remitteret propter Christum; confessus & ille suprema vitæ hora, & Sacramentis munitus, quæ bene moriturum commitantur, paulo post, vix medium superstes diem animum Deo placatum, tranquillumq; reddidit, certo periturus, quod ipse fatebatur, nisi Dei beneficio singulari ad auxilium tēpestiue pater occurrisset. Magni Ieiunij tempore hoc addidere laboribus consuetis Humanitatis Magistri, quod Parœcijs distributis tota vrbe, ad institutionem Christianæ pietatis, & Catechismi paruulos erudierint, sacris de Ecclesiæ præcepto diebus perfora & vrbis compita ad male feriatam desideremque turbam exhortationes à Fratribus nostris habitæ, simul ea ratione didicere rudes, quæ saluterant necessaria, simul ad rem diuinam ire compulsi. Paschatis tempore supremo Scholasticis è nostris urbem obeuntibus, tanta mendicorum hominum turba confessionis gratia ad Collegium adducta est, vt Sacerdotibus omnibus enixe fuerit laborandum, res iucunda visa est ciuitati, & ad commendationem valuit maxime. Vexillo crucis sublato agmen Catechisticum per vrbis vicos solita modulatione cantus è Scholis aliquoties duxere nostri, habita concio locis patentioribus, quibus maxima hominum frequentia conuenire solet.

fructus

fructus operæ constitit motu animorum ingenti,
die vno cum de confessione rite instituenda ser-
mo fuisset, tanta conuenit multitudo ad Collegiũ
vt audiendis omnibus, nisi dilatione facta confes-
sarij pares non esset, repetitæ confessiones. 10. 20.
& 30. annorum, grauib; subinde rebus compo-
sitis. Maior aliquanto Iubilei tempore frequentia,
res momento, & pondere maiores, restituta pe-
cunia, quibus iure debita, multorum aliquoties
millium aureorum. Cum à studijs vacare licuit,
extra muros vrbis exspatiata est aliquantulum o-
pera nostra, mirati sumus, locis haud ita procul
distitis ministeria nostra; doctrinamque tam ne-
cessaria fuisse. Verba die Purificationis in oppido
vicino cum vnus de Sacerdotibus nostris de su-
periore loco fecisset, confessionum audiendarũ
finis non fuit, sane magni momenti fuere res ali-
quæ, vt non alio consilio diuina prouidentia à di-
scrimine salutis aperto multas animas ereptura vi-
deatur fuisse: quam accessu illo tempore nostro-
rum quam grata ciuium omnium in nos fuerit be-
neuolentiam vix dici potest. Diuinos homines cœ-
lo delapsos, velut Angelos, prædicabant oēs, ad se
viæ, vitæq; beatæ duces, venisse, neq; verbis mo-
do, sed lacrimis sensum doloris testabantur, cum
abeundum fuit, peccatisq; id adscribebant suis, q̄
præsentia nostra dulciq; solatio frui diuturno tẽ-
pore non possent. Pari successu & animi propen-
sione vir quidam nobilis, Societati nostræ pluri-
mum amicus, nostros ad se, summique populum
erudiendum per anni vacationes maiores euoca-
uit: reprehensa pro concione vitia quædam, quæ
tẽporis negligentia infederat, statim fuere sublata,

vt mirum videretur non pueros iam paruulosq;
 studio puerili præcurrere, sed optimum quemq;
 & nobilissimum præire minoribus exemplo. Gra
 ta æquè summis, imis, de rebus cœlestibus disce
 ptatio, publica vt voce testarentur, si semper illa
 auribus suis insonaret, animosque demulceret
 musica, fieri non aliter posse, quin viuendi ratio
 ne mutata alij longe mores, planeque religiosi
 breui tempore essent futuri. Porro ne desiderari
 quidquam vltra videretur ex ministeriis nostris,
 Vicarij nepos propositas de vniuersa Philosophia
 conclusionem præside vno ex nostris propugna
 bit, adfuere honoris causa præter Ecclesiasticos,
 & Religiosos, quotquot erant in loco viri nobi
 les, & honorati, ab laudata omnibus Adolescen
 tis indoles, nostra institutio, simulque ad
 studia, bonasque artes ardor exci
 tatus.

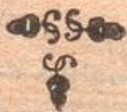
SEMINARIUM ANGLI-
canum.

Decem habuit Anglorum Seminarium ex nostris. Maioris Ieiunij tempore Anglicè conciones in templo nostro habitæ. Sanctæ summæque fidei inquisitores in libris expurgandis, ubi hæreticalabe essent aspersi, plurimum vsi sunt opera nostra, mane, vespere, totas sæpè hebdomadas ad arcana eorum consilia euocati, facile sensimus, quantum Societati fiderent, qualemque de Seminario nostro, & Patribus Anglicanis concepissent opinionem. Nouem hoc anno supra triginta fuere Alumni Angli, dicto Superiorum iussisque audientes omnes, sed præcipuo inter se nexu Caritatis fraternæ coniuncti, Literis eruditi in Scholis nostris, pietatis studio domi, vtrobiq; profecere eximie. maioribus anni à studiorum exercitatione ferijs, & per Quadragenos Ieiuniorum dies, multi Societatis more Sanctis B. P. N. Ignatij commentationibus, æque bono suo, vt gaudio exercitati. in Societatem admissi duo, finito studiorum curriculo, qui videbantur eruditione Theologica, & virtutum quæsitatum studio solidi, amissi à nobis in Angliam quinque. iam auditum est eos portum tenuisse & in Regia ciuitate Londini versari, magna spes omnibus excitata. Deus ad rem promoueat, & ad immortalam suam gloriam. Conclusionibus de vniuersa Philosophia propositis, ab vno ex Alumnis solemnes habitæ in ipso Seminario disputationes,

Hhh bonus

bonus cum bono Deo successus, & lata omnium comprobatio. Cùm ob templi sui dedicationem religiosi de mercede quos vocant, solemnem per domum & plateam Seminarij supplicationem instituisent ad ornatum viæ qua longe porrecta iacet, & explicata cum templo domus nostræ, peripetasmate diuite, & vario parietes vestiuimus, altari admodum angusto cum fornice extructo; Adolescentes Alumni ab ingenio profectum addidere ornatum, vario carminum artificio emblematis passim, ac Hieroglyphicis picturæ iuxta venustæ elegantia, & ingenij lumine intermicantibus. gratum fuit officium religiosi vicinis nostris, & singulari ratione Seminarij amicis, petierunt Patri suo Reuerendissimo Generali læto munere mitti affixa à iuuentute carmina, quibus recreatus potissimum Illustrissim^o Cardinalis Hispalensis, bis ipse domum nostram inuisit, vel ut altaris opere subitaneo extructi videret ornatum & opulentiam, vel ut gratum laudaret officium, ac bene religiosi amicis exhibitum, cum debita laude caritatis. Cum religiosa familia diem quoque suum habeat quo publice proposito Sanctissimo Sacramento Corporis Christi Festum agit, etiam nostri instituti esse putauimus, & hoc anno primum aggressi sumus, templo omnibus vt licuit modis ornato, concursus fuit ingès toto die, primariorum præfertim hominum tam Ecclesiasticorum quam secularium. sacro pontificio more solemniter operatus Illustrissimus vir. D. Iacobus de Zambrana Archiepiscopus Charcafensis, cui cum alijs Prælati & nobilibus viris, pro iucundo

secundo fuit magnoque solatio quod officio tem-
 pli peracto, domestica nostra & frugali mensa in-
 ter Patres nostros & Alumnos acceptus est. Tem-
 pli res aucta est nouo maioris altaris pegmate præ-
 grandi, & augusta imagine ad summum vsq; for-
 nicem eleuata, margines artificio vario, statua,
 piramides, columnæ, auro omnes ditissimo in-
 crustata. Magnum amicorum & liberale impen-
 dium fuit, sed vero eorum solidoque gaudio, cū
 ad Dei gloriam opus vnum sit inter præcipua, quæ
 videri possunt Hispali, & maxime ob artificium,
 elegantiamque spectandum. Domus comparata
 vicinæ duæ, mille ducentis aureis vna, amplifi-
 cando tanto Seminario, altera infirmorum neces-
 sario solatio aureis mille octingentis. Rex Philip-
 pus mille quingentos aureos liberali munere cō-
 tulit alios item ex vestigali ciuitatis domo aure-
 os ducentos. Via erat post Domum Seminarij &
 hortum nostrum, sordidum velut stabulum, libi-
 dinum pudendarum, scelerumque latibulum, e-
 iecta immunditie, valuz ad ingressum vtrinque
 & exiū additæ, nobis clauē datæ, vt in
 arbitrio nostro sit claudere cum vi-
 detur, & aperire.

COLLEGIUM TRIGV-
erenſe.

TRiguerenſe Collegium incoluerunt ſede-
cim, ſex Patres, Fratres qui vel Scholis
præſunt, vel res curant familiares decem.
Non ex municipio tantum hoc ad nos conueni-
unt, ſed vndique ex tota circumiecta vicinia, qua
late patet, ſeptem vel octo mil iariſus, frequen-
tiſſimus eſt ad nos hominum concursus, quaſi
non aliud ſit afflictis animis aſylum atque perſu-
gium, ita noſtris vnice fidunt, nec bene ſibi viden-
tur pro animi ſui guſtu, ſenſuque confeſſi, ſi ad
alios forſan acceſſerint, ac tunc demum ſe ſecu-
ros eſſe ſentiunt, quãdo alicui ex noſtris animum
ſuum aperuere. Concionator vnus è noſtris, vt à
multis iam annis fieri receptum, per Quadrage-
nariũ ieiunium proximo in populo, bis quaq; heb-
domade conciones habuit, gratum officium duci
de Medina, qui quod fructum videat vberem ad
ſalutem, inte ſibi ſubditos, cultu noſtro & ſtudio
propagari, multis modis fatetur obſtrictum ſe So-
cietati, & benigne noſtris facit. Cenus Collegij
augeri non potuit, ſed commode viximus pro ra-
tione inſtituti noſtri, ac domum ampliſicauimus
additis porticibus duabus cum perſtilijs marmo-
reis, quæ longe ſe explicant ad ædificium anti-
ducentorum aureorum deb tum alieno
are contractum diſſoluimus.

COLLEGIVM GADI-
tanum.

Versati in hoc Collegio 14. sex fuere Sacer-
dotes, alij Fratres nostri, è quibus dno la-
tinè docent, alij vernacule legere pueros
& scribere. Facile superavit anni huius labor an-
nos superiores, in classiario milite, in triremibus,
in carceribus, & valetudinarijs publicis præter
morem utilis negotij plurimum. Nunquam in-
termissa per urbem Doctrina Christiana solito
maior ad vsu Sacramentorum frequentiam
dedit, duæ erectæ congregationes, florem vna no-
bilitium virorum, altera mercatores complexa,
difficile exiit negotians à negligentia, notum
diuinæ sapientiæ oraculum, & ita tanto magis e-
nixe laborandum fuit, sed labori dulce solatium
fructus respondit, omnes in officio pietatis ala-
cres fuere & strenui, vere Societatis nostræ amā-
tes ac studiosi, eleemosynam vicatim petere com-
mune est vtrisque finis tamen diuersus, alij capti-
uos iuuant collecta pecunia, alij quos pudor &
honestas cum extremè laborant, mendicare non
sinit, multorum necessitatibus auxilium liberale,
non corpori modo, sed animæ sapius, etiam & æ-
ternæ saluti, pfuit. Pleriq; mercatores, & qui legi-
bus ciuitatis seruandis præsidet, in fens inter se
animis dissidebant, congregatio instituta discor-
diam iustulit, datis dextris in amicitiam & grati-
am conuenere. Pro cineralibus diebus nouo Ga-
dibus exemplo in templo nostro ad auertenda

Hhh 3 pec-

cata, & insolentias frenandas Deo supplicatum est. Vriles fuere ad Virginum sacraria conciones, vt licuit per orium singulis septimanis vna aut altera, totis generali confessione monasterijs expiatis vitam vidimus aliam, nouis additis animis ad studium religiosæ perfectionis.

COLLEGIVM MARCE-
nense.

DEgunt in Collegio Marcenensi Sacerdotes nouem, ex quibus duo Grammaticæ Scholas regunt. Fratres Coadiutores septem, è quorum numero scribendi legendiq; Hispanicè periti duo pueros docent. Diem suum obiit P. Michaël Ferrer. quatuor votorum solemnium professus, ex antiquissimis Prouinciæ professis, ad septuagenariam ætatem septem addiderat annos, sex & quadraginta vixit in Societate magna sanctitatis opinione, ante ingressum religionis iuris vtriusque doctoratura ornatus, inter nostros Theologiam audiit, Rector aliquando huius ipsius Collegij, à confessionibus Serenissimis Ducibus de arcos triginta totos annos, magna cum integritate, sollicitudine, & acurata diligentia in eo munere versatus, nunquam ad palatium ire solitus, nisi euocatus, nihil sollicitus de carne & sanguine, quamuis multis modis promouere rem suorum consanguineorum dignitatemque potuisset: studio religionis continebatur animum, solius vt immortalis Dei negotium, non suum, aut amicorum agere videretur. Solitudinis & silen-

& silentij rarus amor, sermo de diuinis rebus, cum sensu animi sacrum suum facere solitus. Orationi deditus apprime cubiculi sui secreta omnibus huius vitæ delitijs anteponebat, quantumuis fessam iam & graui ætate nunquam elabi passus est annum vnum, quo non colligendi animum desiderio per exercitationes Societati familiares, octo minimum dies à negotijs se ad quietem contemplationis reciperet. Singularis circa passionem D. N. affectus & reuerentia per extremos præcipuè Quadragesimæ dies, quibus more fontium oculi eius lacrimis amoris dulcissimis assidue fluebant. Istis ad mortem præsidijs armatus è viuis excessit. Duces Excellentissimi vt par erat Patri suo spirituali, multis indicijs amoris & obseruantia editis magnifico munere parentarunt. Cum de more Sodalitas Sanctissimæ Trinitatis prandium liberale certis adsignatisque diebus vinctis daret; curatum tunc est, vt pœnitentiæ Sacramento purgatis conscientia maculis, communiter omnes cœleste conuiuium inirent, magna fuit ibidem vis exhortationum nostrarum aduersus prauam inueteratamque iurandi consuetudinē, diceres religiosam iam esse familiam, carcerem, ita precarijs globulis ad manum paratis dulce præsidium suum Virginem Mariam conciliant.

Nouis iuxta rationem instituti nostri & libelli studiorum modis ad excitandos iuuentutis animos excogitatis, Scholas habemus frequentiores opus ornatuque maioris altaris, vt inceptum erat anno superiore, feliciter hoc anno
perfe-

perfectum. trecentos quinquaginta aureos liberale donum Ducum de arcas, iuvere ijdem ad reparationem templi duobus millibus minimum regalium numeratis, alij amici reliquum contulere summam in vniuersum aureorum septingentorum, quibus effectum vt templum, alioqui vnum è Prouinciæ Beticæ pulcherrimis, non colaberetur.

COLLEGIVM CORDV-
benſe.

DVos supra ſexaginta numeravit hoc anno, Sacerdotes ſeptendecim, ex quibus duo Scholaſticas de Theologia quaſtionnes explicant, Scripturæ Sacræ interpreſ vnus, in Philoſophia docenda occupati duo, duo item Magiſtri literarum humaniorū, è Fratribus noſtris ſtudioſi qui Theologiæ dant operam. 16. Magiſtri duo Grammaticæ, qui rei familiari interuunt numero ſunt 18. Inter Sodalitates illa Princeps, cui vocabulum eſt à Sanctiſſima Trinitate, quæ cæteris fere pietatis facem præluceat. Studium iuuandi pauperes, qua pecunijs & eleemoſynis collectis, qua autoritate cum poſſint, omnibus eſt ſingulare, multi opem ſenſere miſeri, qui carceribus atque tenebantur præcipue, & qui domi cum extremam paterentur in diem, bene nati alios educatiq; pudorem vincere non poterant, vt paupertatem foris præderent. Altera Sodalitas Spiritus Sancti nomine ac tutela inſignis, honeſtorum ciuium eſt, par illi ſuperiori ſtudijs & exercitationibus

tionibus Christianæ pietatis, publicis passim, priuatisque ac secretis honestorum pauperum necessitatibus quotidiana fere elemosyna subueniunt Sodales, carceres hospitales domos magna obsequio alacritate soliti seruire infirmis opera ipsi sua ad corporis munditiam, ad vestitum &c. vnum id hoc anno nouum ad solita liberalitatis officia adiecere, tota vrbe collectis vndique in vnum, quotquot erat reperire pauperibus, ad ædem eos Collegij nostri adducere, sedebant confessarij nostri parati, vt audirent peccata confitentium, dein musico concentu sacro parato simul omnes cœlestem Dominici Corporis dapem ab altaris Ministro receperunt, neque corpori postea defuit solatium, conuiuium festiuis epulis liberaliter exstructum excepit omnes, refecitque ministrabant ipsi mensæ Sodales permixtis alicubi nostris, neque strepitus vllus in mensa, neq; vox vlla liberior, aut motus insolens, dicebantur, agebantur omnia vt audiente, videnteque Deo sportulæ post mensam datæ domestico solatio, pecuniæ alijs, alijs necessariæ vestes, vt omnium ab omni parte inopiæ abunde prouisum fuerit. Per eam ipsam Sodalitatem præcipue, & primariam alteram curatum est ingenti sumptu vt celebres fuerint in templo nostro tres ante cineres cum indulgentijs dies: Prædicant inuentum illud esse cœleste omnes, quo penitus hac in vrbe velut bachanalibus mortuis, bachantium licentia sublata est, & melius in posterum animi ad solemnes Quadragesimæ dies parantur. De tertia congregatione Annuntiationi B. Virginis dicata cæ-

teris annis abunde scriptum est. Dominicis festisque diebus eius cura præcipua est seruitia ciuitatis & vagam iuuentutem vt ad sacrum audiendum cogant, post sacrum habet vnus ex eorum numero conciunculam, quam magno saepe fructu sensimus auditam. excurrunt Sacerdotes ijdem ex illis, in pagos proximos per dies aliquot ibidem hæere soliti, more Societatis concionantur, confessiones audiunt, fructus maximos referunt. Domi & in Scholis nostris vtile exemplum est dum studiosis Adolescentibus ad virtutem stimulos addunt, decem & septem ex ijs religiosa vitæ institutum amplexi, & sane plerisque idem animus. Facile intelligitur dum hæc fiunt imitatione Societatis, quam nostris ardens inflammatumque studium esse oporteat ad omne officium religiosæ pietatis; morientibus adesse, iuuare damnatos ad supplicia, visitare infirmos, &c. quotidiana sunt. Conciones admodum fere efficaces vnus potissimum ex nostris, qui verbo potenti penetrans altius animos, intimosque sensus, multos ita commouit peccatores, vt repetitis à pueritia quantum recordari potuerant omnibus peccatis, redierint in gratiam cum Deo, alia deinceps vitæ consilia secuti. Odij incendia inter viros primarios, leuibus vt fit orta causis, nostrorum interuentu antequam deflagrarent, extincta sunt. pretio numerato bene magno ficiarium sibi Matriona conduxerat, qui fratrem interficeret, cum quo immortales illi ex rixis ortæ erant inimicitia, secreto iudicio sciuit paratum scelus vnus è nostris, obuam iuit malo tempestiue,

ne, deterruit à concepto parricidio mulierem, hominem innocentem à periculo liberavit. Excursionem in oppida vicina magna sunt utilitate frequentata. Fuit qui audita quadam die concione, cum ad quietem vespere se componeret, subito gutturis tumore correptus, strangulandum se putavit à malo dæmone, proposuit quod ex tempore facere non poterat, confiteri peccata sua postredie, nec sefellit fidem, peracta confessione, simul scelere, simul metu, & morbo liberatus est. Adolescens quidam in Anglia natus magnam partem orbis terroribus circumactus, animo perinde, ut cursibus, vagus, & si parentibus esset apprimè Catholicis, sæpe mutauerat religionem, & varijs modis à fide Christiana defecerat, à græculo potissimum Sacerdote seductus, cui veneficijs adiunxerat sese, mordicus adhærebat schismati, ut neque mortis quidem certo, quod medicis videbatur periculo, Romæ cum esset, iuuari potuerit à nostris, quo Romanum Pontificem caput fateretur Ecclesiæ, tandem ab India reuersus in Hispaniam, Cordubæ tantisper hæsit pictor arte sua, dum paratis quæ ad iter necessaria videbantur Hispalim rediret, & inde cum nauis in patriam, commoda haud dubiè sit parata ad salutem hominis mora. Opportune quidem è Patribus nostris Anglus in familiaritatem se hominis insinuat, satis initio cum difficultate cum fateri nollet contumax errorem suum, & eo nostros fugeret: tandem postquam rem aperte confessus est, simul animi inquietudinem indicauit,

& si

& si acri esset ingenio, multisque contra veritatem niteretur argumentis, paucis tamen superatus velitationibus manus dedit, mox à Sanctæ fidei quæsitorebus cum data potestas, facta confessione peccatorum diligenti & accurata, rite absolutus est, & Ecclesiæ Catholicæ aggregatus. Vidimus allata luce, cognita veritate tantum ob peccata, tam ferium dolorem, vt nihil vnquam supra sentire hominem posse crederes, deinceps vitæ constans vna & æquabilis ratio, tanto rerum cœlestium gustu, affectuq; vt nihil iam magis ex animo peteret, quam loqui & audire cœlestia.

COLLEGIVM GRANA-
tense.

SEX & septuaginta fuere in hoc Collegio. Sacerdotes viginti quatuor, Fratres studiosi totidem, Magistri ex illis, humaniores duo legunt, è Patrum numero tres, vnus etiam Sacerdos Seminario nostrorum præest, alter in artium superiorum cursu versatur. Studiosi commodis ad institutum nostrum ingenijs, indole laudata, admissi in Societatem quinque, ad obsequium familiare duo. Catechesis præ cæteris eminens cum præter morem frequens, iret è domo nostra, tota passim vrbis frequentia concurrente optimos quosque ciues etiam nobiles excitauit. Vir è summa nobilitate primarius vnus, dum rheda forte præterueheretur, qua cruce prætereunte canentium puerorum ordo sequebatur, visa multitudine hominum vndique circumfusa,

fusa, & ipse descendit in viarum strata, sub alijs
plis cruci proximus, inter medios pueros voce
plena cum ceteris fidei nostræ Christianæ rudi-
menta decantans, & per viam vniuersam pedibus
ambulans ad metam vsq; vltimã, donec è templo
nostro iuentus vniuersa cum concione dimissa
est. Festis ac Dominicis diebus Fratres nostri gen-
tem circumforaneam ac desidiosos homines qui fe-
riantur in compitis, & angulis otiosi passim ad
rem diuinam ire compellunt, si cui desit institu-
tio ad salutem necessaria, patentioribus vrbis lo-
cis concionantur, quod in hac vrbe supremi iu-
dicii (cancellariam vocant) sedes sit, plures omni-
no, & maioribus causis, carceribus attinentur,
multi scelerum atrocium rei, tanto magis nostri
laborant colloquijs de salute aeterna pijs, & assi-
duitate monendi, complures adducuntur pau-
latim, vt confessione totius vitæ crimina eluant
gratia ab aduersarijs vltro petita, libentes etiam
ipsi, quas sæpe passi sunt, remittunt iniurias ære
oppressus alieno, multisque oneratus debitis cum
diu sedisset in vinculis, dimissus tandem à præfe-
cto carceris spatio duorum non amplius dierum
concesso, laxamentum fide præstita, aut pactis a-
lias commodis à creditoribus rogaturus, res dif-
ficilis admodum tempore tam breui componi
haud facile potuit, & periculum erat carceris præ-
fecto, qui sine superiorum iudicum autoritate
abeundi ad suos copiam fecerat, erant quide cæ-
tero nihil solliciti, autores essent vt in monasteri-
um aliquod se abderet, quidquid demum præfe-
cto carceris inde eueniret incommodi, nihil pen-
si ha-

si haberet, dum inibi liberius secum ipse & cum
 suis agere posset, sed fidei memor obstructa, ut à
 Sacerdote nostro doctus erat, ne pro benigne fa-
 ctis malam vicem re penderet, sollicitus reuertit
 in carcerem, noctem etiam addens itineris labo-
 ribus, ac ne quid accideret aduersi per iter ipso
 die sacro Missæ officium ter audierat, firmo ani-
 mi proposito concepto confitendi vni ex Sacer-
 dotibus nostris omnia totius anteaetæ ætatis pec-
 cata, non frustra fuit pietas, media nocte cum per
 cæcas tenebras viam periculis & hostibus plenam
 ingreditur insolito territus armorum strepitu, &
 quasi vinculis inter se graui pondere collisus, cum
 videret adesse neminem, clare distincteque has
 voces audiuit, age sodes, hominem aggredere,
 impelle in latus, occide licet, moriatur iamq; sed
 impediri se respōdit aduersa vox, nec posse quidq̄
 nocere, quod missis illo die tribus oblati religiose
 interfuisset quodque omnia totius vitæ peccata
 Sacerdoti explicare constituisset, miratus enim-
 uero vir bono cogitationum suarum & votorum
 arcana per aërem diffusa, voti se Sacramento Deo
 obstrinxit, si redire incolumis in carcerem possit
 non commissurum vnquam ut confessionem vi-
 tra differat, audiit votum Deus, redijt in carce-
 rem, & rite vni ex nostris postridie confessus est.
 Dissensiones graues, vnde plurimum videbatur
 imminere mali nostrorum industria repressæ, fa-
 cit hominum ad nos accurrentium frequentia, ut
 vita vigorque sit Collegio, & latissime pateat in
 omnem partem de omnibus bene merendi oc-
 casio, iucundæ res & grata primarijs viris dum vi-
 dent

dent nostros cum ciuibus mediocribus & infima plebe tam benigne & familiariter agere, contra prouocantur infimi maiorum exemplo, quos aduertunt in templo & in domo nostra quotidie versari. Salutem & conscientiam nostris hominibus credere, diuina frequentare Sacramenta, denique nihil agere quod alicuius momenti sit, nostris inconsultis.

Augent impense frequentiam conuersationemque cum nostris instituta congregationes; Quæ Saluatoris præsidium sibi patrociniumque adlegit, lectis publice pontificijs diplomatis, diem institutionis suæ Festum sumptu pari & augusta celebritate, religione, & pietate ornauit. Grata ciuium admurmuratio quocumque incidimus, bona passim bene precantium verba. Doctrinam illi Christianam promouent, quam per vrbs compita Dominicis Festisque diebus cantatum eunt. Sodales Sancti Spiritus bacchanales ferias celebriores fecere, rarus templi ornatus, musica varia, multitudo populi confluens spem & opinionem omnium superauit, propositum est illi Sodalitio certo cuiusque hebdomadæ die eleemosynas, per vrbs pauperum solatio cogere; vt studium illis bene merendi crescit, ita ciuium indies augetur liberalitas, supra mille ducenti aurei, hoc anno collecti, & qua maxime dura res cum necessitate visa est miseros premere bene collocati.

Summis æque & infimis gratum, laudatumque cunctis studium, ARCHIEPISCOPO præsertim GRANATENSI qui enixè quantum

quantum potest autoritate sua inuat ipse & promouit. Fests diebus circa fornices, & antra ueneri damnata iidem occupati Sodales, qua monendo, qua legendo librum aliquem pium, multa impediunt, auertuntque peccata. Solemne fuit & nouum hoc anno, die qui per Hispaniam Exaltationi Sanctæ Crucis sacer est, aditu ipso loci infamis Crucem videre positam ornatamque uocum, fidiumque concentu præeunte, concio in rem & locum accommodata, populi concurrentis maxima multitudo, fructus constitit, cætera communiter fere omnes mulierculæ commotæ, vna turpitudinis officina relicta, Sodalium ope atque auxilio à prostibuli luto ad castam piamque viuendi rationem traducta est. Conciones ab vno nostris habitæ loco commodo quo cum reliqua multitudine infinita prope omnium ordinum, etiam nundinæ solent conuenire publicarum libidinum, plane fuere in eandem rem efficaces, decem omnino penetrante se altius in animos diuina gratia è cæno sordido extractæ, vel ad nuptias aliæ honestas, vel ad pœnitentiæ semota à turbis claustra, vt cuique lubentia fuit, Sodalium beneficio & eleemosyna adiutæ sunt, vna præ reliquis formæ præstantia & malis artibus, ac lenocinijs excellens, iam præcipue diuini amoris facibus ardens, vere pœnititudinis, & laudandarum omnium actionum exemplum est. Æque suas partes agit strenue Sanctissimæ Trinitatis congregatio quæ suo sibi commodo & fructu pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta a fide frequenter, & carceribus quacumque causa attentos potissimum

tissimum iuuat. Anduxarenfis ciuitas anno fupere
 riore concionatorem habuerat ex noftris mense
 Decemb. ante natalis Dñi ferias, hoc anno melius
 uifum eft, ea in vrbe uerfari per Quadragenos ma
 gni Ieiunij dies, commodum initium de baccha
 naliorum ferijs, ut ueteri relegata in folentia, quæ
 per fummam licentiam bacchari ubique folet, ad
 Dei potius templa, diuinum Numen placaturi
 omnes accederent, placuit Vicario Epifcopi cõ
 filium, parietes cuiufdam templi ornati maximè,
 musica comparata, & Sanctiffimæ Euchariftiæ Sa
 cramentum omnibus fpectandum pro pofitum,
 ipfe Vicarius habita concione fub medium factũ,
 horam fere totam in laudanda Societate con fump
 fit. Vespera Doctrina Chriftiana per uicos & vr
 bis compita celebrata, ad templum canendo uen
 tum eft, alias bene capax, multitudinem tamen
 hominum capere non potuit, exclusi plurimi, fub
 die & in plateis, hæere coacti funt, cæterum ftu
 dio diuini honoris Ecclefiastes nofter accenfus,
 argumento de bacchanalium ueteri licentia pro
 pofito, eo genere dicendi eft uſus, ut animis com
 motis pectora perfoderit omnium, ac fefto hoc
 tam religioſe inſtituto, prauos fecuti mores, pe
 tulantiam per illos dies in uniuerfum fuſtulerunt,
 proſecuti deinde noſtri quod bene cœptum erat,
 totis ibi quadraginta diebus moram traxere, pro
 mouendo, concionando, conſcientias per Sacra
 mentum pœnitentiæ iuuando; ftudio indefeſſo
 laborandum fuit, uix ut ocium eſſet reficiendo
 corpori, aut quieti neceſſariæ carpendæ, tanta nos
 multitudo negotiorum & uarietas obtinebat,
 Iii confef-

confessiones pleræque à prima pueritia genera-
 les, negotia momento rei & magnitudine gra-
 tia, sæpe inter inimicos conciliata gratia, obita
 domus hospitales, nunquam Doctrina Christiana
 sacris diebus intermissa, & omnium semper Or-
 dinum confertissima multitudo, spontaneæ di-
 uerberationes ad vindictam, castigationemque
 peccatorum introductæ, nouo quidem spectaculo
 ea in ciuitate, vbi nihil vnquam auditum ante,
 visumque simile. Altera excursio per vicos & pa-
 gos del Alpuiarra, magis etiam utilis, quia maior
 visa necessitas, gens ignara, rudis, quia tenuis &
 paupercola ab omnibus deserta. Vix tertio, vel
 quarto mense semel contingit, vt rem diuinam
 audiant, aut fieri videant, nullo ad eos accedente
 Sacerdote, Societas nec de nomine illis cognita,
 omnia fuere à principijs ipsis, & rudimentis re-
 petenda, quot erant audiendæ confessiones, tot
 instituendæ priuatæ Catecheses, vires animosque
 suffecit qui vocauerat nos Deus, & ipsos iuuit in
 pectore penetrabili gratia sua, docti omnino om-
 nes, & confessionis expiati Sacramento, homi-
 nes nos prædicant cælestes à Deo missos, sine quo-
 rum institutione & auxilio pereundum sibi fuis-
 set. Inter Illustres Collegij benefactores, carum
 nobis, dignumque nunquam interitura memo-
 ria nomen Bartholomæus Venerosus vir nobilis
 inter primos ac diues, ad fabricam & ornatum
 templi, præcipue vero ad foundationem Sacelli
 nostri maioris, vnum & viginti millia aureorum
 contulit, ea lege vt siquid ex ea summa templo
 superfit, cedat in bonum, vtilitatemque Collegij.
 diem

diem suum obiit. Faxit Deus vt aris, temploque collata beneficia cum in terris esset, cumulata in caelo, & cum foenore recipiat.

Studijs incrementum accessit ; Auditores in Scholis plures, datum initium Philosophia, artibus maioribus in posterum docendis, ex nostris lecti Studiosi duodecim, externi omnino multi. Profuit nomen B. P. N. Ignatij grauibus rebus, manifestisque periculis aduocatum, eo pietas aucta & religio in ipsius inuocationem & cultum. Matrona vna nobilis, cum esset grauida, repentina correpta est aegritudine, qua momento vno, loquendi simul sentiendiq; facultatem abstulit, solita inuocare cum valeret magno animi sensu B. suum Ignatium, praesens in ea necessitate eius sensit auxilium, ait vero, manifeste speciem eius sibi in morbo fuisse obiectam, bonumque addidisse animum, dixisseque ei, nunquam futurum vt moreretur sine confessione, breui tempore cum valetudine commoda redituram ad se, spatij tantum abunde fore, vt scrupulos omnes & animi latebras aperire confessario posset, ita vouit illa se vero & serio facturam, & praeterea se cum tota sua familia diem eius festum celebrem, & in honore habituram. ita Deus audiit, accepitq; votum, paulo post ad se reuersa vti libitum erat confiteri potuit, festo porro eius die, ornatum templi nostri suo impendio procurato, fidem Deo, Sanctoq; debitam exsoluit.

COLLEGIVM BAECA-
num.

IN hoc Collegio, quatuor tantum fuere Sacerdotes, sed operarij strenui, qui facile quantum numero defuit, labore & industria compensarunt, in opera domestica fratres versantur no-uem, si tres inter illos numeres, qui cum vno Patre praesunt operis in aedificio constrendo, quod Dei Superiorumque voluntate Domus Probationis futurum est, admisi in Societatem ex artium cursu duo, quibus vnus Theologus accessit, fratres ad curam, laboremque familiae tres, pro conditione quisque sua, electi omnes, & bonis dotibus praediti. Vix credi potest operarijs tam paucis messem potuisse tam vberem colligi. Sodales hospitem domum visitare consuecunt: & post obsequia charitatis infirmis exhibita, e vitis Sanctorum factum aliquod illustre in exemplum imitabile proponitur, ad quod audiendum magna hominum multitudo accurrit, vt ad concionem. Theologus de congregatione praecipuus vnus, gradu scientiae ornatus, cum ardentissimis animis admitti in Societatem nostram expeteret, in caelestium a Deo Societatem est euocatus: vt aetatis aetate magna fuerat integritas, ita rara in Deum fiducia mortis tempore, & moriendi atque ad vitam transeundi beatiorum flagrans desiderium: certus affirmabat patri qui sibi aderat extrema necessitate nihil se dubitare posse, quin re-cta iturus esset cum auxilio boni Dei, ad B. P. Ignatium,

gnatium, qui numeris illum suis adscriptum in
 cœlo, inter Societatis homines collocaret, cum
 subijceret pater, moram forte longiusculam fo-
 re, animoque esset in vtramque partem parato,
 molestiam tamen sentiebat ex mora, deniq; Sa-
 cramentis extremis rite ad exitum paratus, mor-
 tuus est imitabili virtutum exemplo, & magna a-
 pud omnes sanctitatis opinione relicta. familiare,
 finitis lectionibus quotidie per quartam horæ par-
 tem in templo nostro legi ex pio quopiam libel-
 lo puncta quædam, quæ ad pietatis excitanda
 studia faciant, conueniunt præcipue de Sodalita-
 te, qui lectione finita mediæ fere horæ spatium ad
 conspectum Sanctissimi Sacramenti in oratione
 ponunt. Eximie Sanctum est hoc loco, carumq;
 nomen B. P. N. Ignatii, ara in ipsius honorem ex-
 citata, arceri multitudo non potest, Missæ sacrifi-
 cio, cereis accensis lucet ei honor perpetuus. Vo-
 ta plurima ad aram suspensa, argumenta sunt quo-
 ties quisque sancti opem sit expertus. Mulier par-
 tus discrimine laborans, subito reliquiis eius alla-
 tis liberata est. Puer quinque annos natus, à me-
 dicis desperata salute relictus, cum voto non pue-
 rili easdem sibi reliquias afferri petiisset, sacro ea-
 rum contactu, ita subito conualuit salute reddita,
 vt omnibus admirantibus, & ad miraculi stupo-
 rem attonitis, in templum postridie venerit, & in
 genua acclinatus gratias immortalis Deo ob resti-
 tutam valetudinem ipse reddiderit.

Antiqua virtus Sodalium est, vt signo ad
 Salutationem Angelicam dato quotidie omnes in
 eadem se nostram conferant audituri lectionem

spiritualem, media deinde perpetua hora ad altaris maximi conspectum oratio est. Diuerberandi se causa simul omnes omnium congregationum Sodales ter vnaquaque septimana ad Psalmum Miserere conueniunt. optimi quiq; & honestissimi primi, eorum exemplum alios trahit. damnatos extremo supplicio non alij quam nostri Sacerdotes iuuant. Catechistica rei palma floret maxime, non agmen solum puerorum praestit, sed exercitus copiosus hominum omnium ordinum, & plerique viri grauissimi, plurimis ex studiorum vniuersitate mixtis, testes qui negotiorum causa huc aliunde veniunt libere professi, rem esse dignam ob quam vel solam videndam Baccam quis peregrinatum eat. nec defuit qui domicilium ea causa, hac in ciuitate ponere decreuerit. Funda iactisque lapidibus praelia miscere soliti vagabundi per urbem pueri, nulla ratione poterant prohiberi, atque ita in colle vrbi proximo statis diebus, lapidum volabat procellosus imber, & acri certamine pugna feruebat. Vulnerabantur vtrinque multi, & quod in campo res ageretur, remedium adferre malo iustitiae Ministri non poterant, pater qui praestit doctrinae Christianae signo sublato Crucis agmen coegit Catechisticum, & fugientes insecutus donec blandis prouocati verbis & securitate promissa consisterent. Vix pueri interrogando respondendoque vt vsus habet Christianae Doctrinae tradendae, nescio quid scite dixerunt, de fundis patris in honorem B. Virg. Mariae reddendis, cum statim conuersis animis tanta multitudine ad pedes manusque patris fundas quibus pugna-

pugnaerant, proiecere, vt vnus colligendis non fuerit satis. ita positis armis diremptum ea vice praelium, fractaque audacia post diem istum non ultra processit. Mulier quod male timeret à marito cum bona hæreditatis parte adulterum secuta, opera nostra ad locum pœnitudinis reuocata est, & bona quæ abstulerat marito restituta. Syrophanta quidam scriptura defuncti mariti per summum nefas imitatione ficta, à vidua muliere quadringentos petebat aureos, fraude per nostros detecta, molestia mulier, impostor scelere liberati sunt.

COLLEGIVM MALACITANVM.

DVos & viginti Socios aluit, Sacerdotes octo, Fratres quatuordecim, è quibus occupati Scholis duo, reliqui domesticis reb⁹. Scholarum iuuentus aucta numero est, Academijs virtutis, exercitationibusque per Magistros institutis vitijs profligatis, tota inter iuuenes de pietatis studio excitando, promouendoque tractatio est. paratis animis frequentes participant cœleste Dominici Corporis mysterium, docti vel ab ipsa statim pueritia sibi aduersari, cilicijs, ieiunio, flagellis corporis motus reprimere, carnem habere exercitam. Si quo diuino instinctu religiose viuendi desiderio religiosa se alicui familiæ adiungunt, plane aiunt superiores nihil egere solitis & rocinij experimentis, quos tanta cura, sollicitudineque, tot modis in omnem partem Societatis moderatio probarit.

Kkk 3

Du-

Duces illi præcipue Catechisticae phalangis, Doctrinae Christianae capita, per compita plateasque Symphonia alternante concinere consueverunt. Per Sodalitium cui à decollatione S. Ioannis Baptistae tutela est, & patrocinium, corrogatis elemosynis victus quotidianus vinctis in carcere omnibus est comparatus, & multa præterea exhibita caritatis officia, pari studio congregatio Sancti Spiritus eorum subuenire studet necessitatibus, qui à mendicando, pudore deterrentur: certa Episcopi auctoritate duobus hebdomade quaque diebus assignatis urbem oberrant Sodales vt stipem cogant, quae eadem, qua data est liberalitate Dominicis diebus distribuunt, ac Pentecostes quidem præteritæ summo die, cum esset annonæ magna angustia, panes dati supra mille, carnis libræ quingentæ. Studio eiusdem Sodalitatis supremis ante Ieiunium sanctum diebus, templum nostrum ornatum est, musica etiam omnium instrumentorum varietate curata; oratio per illos omnes dies instituta. omnium plane iudicio laudabilis & sancta institutio, bacchanti licentiæ frenum. in loca proxima quatuor ex nostris Sacerdotibus exiire, confessiones audita prope innumerabiles, dies non fuere satis, sæpe nox laboribus diurnis addita, Nosocomis, carceribus obitis piis monitis instructi miseri, elemosyna subinde, quatenus facultas data subleuati. ad maris portum solet otiosa turba perditorum confluere, verbis petulantiaq; morum, vt fere conditio est temporum lasciuiare, accurrere nostri, præsentia suæ auctoritate verbis grauib;

initio

initio repressere audaciam, deinde conciuiculis aliquot habitis, & Catechismo accuratius explicato vicere animos, magna ut admiratione rara sit secuta multorum conuersio, religione ceterorum animis iniecta, complures ex iis qui commercii causa in portu versantur ab hæresi ad veram pietatem reuocati, compluresque alii Doctrina instructi Christiana. Adolescentis vnus fortitudo & indoles laudanda, qui blanditiis, & minis quibus poterat renitente patre, nihilominus veritati constans adhæsit, Deum potius salutis Authorem, quam parentem, secutus.

COLLEGIVM XER-
ense.

DVodecim tenuere socii, sex Sacerdotes, & quibus vnus litterarum Professor, studiosus vnus nondum sacris initiatus Grammaticam classem ducit, reliqui domesticarum rerum Administri. Auctæ congregationes virtute & numero ciuium optimorum, scholas nostras ducenti Adolescentuli aduunt, studio Doctrinæ Christianæ à teneris & frequenti Sacramentorum vsu afuescunt, multi in carcere constituti, grauibus admodum rebus compositis opera nostra adiuti sunt. Eiecta libidinum mancipia, turpes ex ædibus mulierculæ, iniusta lucra multa restituta. Viri primarii quinque ob diuersas suspiciones, suggestionesque vxori quisque suæ, insensim mortem parabant, vnus Sacerdos noster placauit animos omnium, vitam gratiamque coniugibus

conciliauit. publica totius offensione ciuitatis, vir nobilis filium oderat infensis animis, & vicissim filius, male volebat patri. post multa iurgia longasque rixas, ad nostros vtriusque consensu delatum arbitrium, faciliter Deo dante, totius comprobatione ciuitatis res est composita. Sacra suppellex aucta ornatu diuite. pars vna templi edificata bene capax, expensis duorum millium aureorum. quingenti eorum amicorum liberalitate donati sunt.

COLLEGIVM VBEDANUM.

Octo tantum numeravit hoc anno Socios, Sacerdotes quatuor, totidem fratres, cum ad sacrae Eucharistiae communionem Sodales conueniunt, nobiles plerumque sexaginta; ciues inferiores plures numerantur trecentis, exemplo perinde, ut fructu ciuitatis eximio: Sodalium nomen, eo apud homines loco est, ut maxime sit optimo cuique commendatum, & in votis; plerique qui difficiliore esse videbantur dum valerent, si in aegritudinem incidant, mori se bene beateque posse negant nisi in Sodalitatem admittantur. Viris nobilibus duobus omni septimana electis, congregatio captiuus in carcere patrocinium praestat in iudicijs, multos è vinculis liberat, minorum ciuium Sodalitas Doctrinam amplexa Christianam, fructum annis singulis vberiore remittit. Iustitiae forum hac in vrbe saepe nullam, Martia gens,

gens, ad manum, & ad arma promptior; & ideo pro contentionibus & inimicitijs strenue est à nobis, feliciterque laboratum, prius vt extincta sint odij semina, quam deflagarit incendium. Frumento collato, & pecunia Collegio data, ciuiumque liberalitas domesticam leuauit inopiam.

COLLEGIVM ASTIGITANVM.

Octo & viginti fuere hoc anno in hoc Collegio. Sacerdotes decem, Studiosi domestici totidem, cæteri fratres Coadiutores. Ex Sacerdotum numero in Scholis occupantur quinque. tres Humanitatem legunt, Philosophiam vnus, vnus item de iure conscientia quæstiones explicat. res domestica quinque ducatorum millibus aucta est, non statim eis fruitura Societas, sed cum è viuis excesserit nobilissima Fundatrix Domina Beatriz de Monfalue, quæ hoc liberali dono nos denuo obstrinxit.

Ad ornatum altaris præter alia non parui pretij, antependium cum casula additum phrygio opere eleganter textum centum septuaginta aureorum pretium fuit. Studio literarum virtutisq; perinde, vt numero iuuentuis, Scholæ hoc anno florere: æque externi, qui nos frequentant, vt ipsi domestici proficiunt. ad lectionem Theologiæ moralis, quæ quotidie habetur, omnes fere totius ciuitatis Clerici confluunt, magno, (quod vultu compertum est) & ornamento ipsorum, & animorum solatio ac fructu.

Excursus

Excursum etiam in vicina ciuitatis loca, ea potissimum quæ nunquam fuerant à nostris excolta, difficultas initio ab incolis coniecta, sed vicit constantia & probata vitæ modestia cum pietate & eruditione coniuncta. Fructus ille fuit, pene omnes vt confessione generali maculas animæ dedererint, res multæ difficiles, & magni ponderis & momenti compositæ, sublatis quibusdam, quæ nimiam sapere vanitatem videbantur, vt quod mortuorum corpora, mulierum præsertim, fuce varijsque pigmentis additis, & ornatu ad illecebras vanissimo tanta superstitione comerent. iurandi repressâ consuetudo, quod ante frequentissimum, rarum vt nunc sit, imprecationem aliquam sinistram aut impiam audire. Congregationes Sacerdotum & nobilium solitis suis pietatis exercitijs florent.

COLLEGIVM GVADI-
xense.

IN hoc Collegio morati quatuordecim, quinque Sacerdotes, ad studia Scholasque regendas è studiosis vnus, familiæ ministerijs obeundis fratres octo. Ne toties repetendum sit, communis est omnibus Prouinciæ Collegijs & Sodalitijs in carceribus & hospitalibus obeundis caritas, in Catechesi tractanda diligentia & crescit indies fructus. Episcopus nostræ Societatis amantissimus. Lætis anni auspicijs rem diuinam celebravit in templo nostro, conuocatis è Clero dignissimis quibusque & Magistratibus vrbs præcipuis, quibus ipse, & nostris omnibus sumptu suo domi nostræ opiparum & liberale prandium singulari benevolentia argumento instruxit. S. Torquatus, in cuius patrocinio est oppidum Guadixense, etiam templi nostri diuus est tutelaris. Cũ festus eius dies magna celebritate ageretur, decreta fuit ab Ecclesia maiore in ædem nostram cum reliquijs Sanctissimi Martyris supplicatio solemnis, Ordo tam Ecclesiasticorum quam secularium Magistratum splendore magno frequentissimus conuenit, ciuium præterea multitudo innumerabilis, ornatus per vias vna cum tripudijs in Hispania ad religiosam lætitiã vstratis, præter morem diues, iuxta & elegans. Sumptus omnes ære suo & animo liberali Episcopus dedit. idem & maior etiam aliquanto, Sancto Fandilæ Martyri honor est habitus, conuenientibus ad
ornan-

ornandam celebritatem omnium ordinum viris
religiosis. Magnæ de rebus difficillimis & inter
viros grauiſſimos opera noſtra conſopitæ con-
trouerſiæ. Vicina oppida obita cum fructu.

COLLEGIVM FREXE-
nalense.

ALere ſolet decem è noſtris, Sacerdotes ꝑ.
pari numero fratres. acceſſit nouitiuſ vnus
ad miniſterium domeſticum admiſſus, ad
rem familiarem vinea comparata cum horto no-
ſtris vſibus commodo, pretium numeratum,
quingentorum quinquaginta quatuor aureorum.
excurrenſ noſtri ex hoc Collegio in proxima op-
pida, magno æque fructu atque laboris compen-
dio, odia inueterata depoſita complura, ſubita v-
nius hominis memorabilis conuerſio, concio-
nem cum audierat noſtri Sacerdotis, familiariter
ad eum acceſſit, & mortem duobus inimicis diu
meditatam proximo ſe die deſtinari aperuit. So-
cios habere ſceleris totiuſ conſcios coniuratoſq;,
ad manus ad facinora promptoſ homineſ, cer-
tum eſſe decretumque non occidere modo ho-
mineſ, ſed vltionis, odijque exemplo immani, in
frustra minutatim ſecare, atque diſcerpere, & eo
ſe ſportam habere comparatam, qua membra fru-
ſtatim adnumerata colligat, horam iam, occaſio-
nemque diu captatam adueniſſe, differri rem vl-
tra diem ſequentem nulla ratione poſſe, & addẽs
ait, pater vides hanc meam veſtem atram qua in-
cedo, nigrior eſt equidem anima mea, triſtiorque

COL-

concepto facinore. multa cōtinuo noster adferre cepit vt hominem deterreret sed nulla animus intractabilis consilia admittere volebat. tandem homine semoto à turbis, imaginem Redemptoris nostri è Cruce pendentis de pectore cū prompsisset Sacerdos noster flexis genibus rogauit hominem, vt per vulnera eius & pretiosum Sanguinem, per tormenta ipsius & merita vinceret hac vice obstinatum animum, & vel exemplo eius & imitatione, vel causa ipsius dilectioneque remitteret iniuriam. nihil opus pluribus. nota vis est signi Saluatoris, statim exuta prorsus omni immanitate, posito furore, proiectus & ipse humi, iniuriam condonauit, litteris statim datis ad coniuratos, vt nihil eorum quæ inter se constituerant, adimplerent. Excursio altera in oppidum Encina sola nuncupatum. ipse Pater Rector cum alio Sacerdote dies quindecim impendit operæ, difficilis initio aditus, sed fructus animarumque salus procurata multarum, facile laborem omnem difficultatemque superauit. omnes toto oppido onere deposito conscientia Christique sacro sumpto Corpore, multis modis ad bene beateque viuendum adiuti, æque nos ægre abire à se passi sunt, atque initio admittebant, deprecantes ne se desereremus in posterum.

Instituta hoc anno primum congregatio nomine præsidioque Conceptionis immaculatæ Beatissimæ Virginis MARIÆ: latis principijs vberem promittit vrbe tota messem, visa statim ipso initio mutatio morum, iurandi temeritas coërcita, exercitia pietatis excitata.

rarus

rarus erat qui saepius quam quotannis semel ad confessionem accederet, quadringenti iam Sodales mensibus conueniunt singulis, vt diuino Sacramento pascantur. Sensit ipsa Sodalitas opem praesentem aliquoties à patrocinio Virginis profectam. Adolefcens nobilis mulierculæ prouocatus illecebris, hac sola vicit recordatione, Sodalium B. Virginis, si non est mundus, qui non viuit vt mundus, nec profecto sodalis est sodalis, si non viuit, agit, loquitur, vt Virginis immaculatæ sodalis, caste scilicet & pure, atque illo tanquam impenetrabili scuto, tela omnia cupidinis repressit. Alteri pugna erat anceps multumque dubia cum animo tuo, daret ne Congregationi nomen, & male agendi consuetudinem ablegaret à se, an contra trahi se victum, captumque peccandi consuetudine pateretur, & nihil in posterum de Congregatione cogitaret. Vicit, vt est procliuis imbecillitas hominum, pars deterior, posthabito Virginis sodalicio, negauit se iuramentis solitis, vitæ prioris moribus abstinere posse. Sed quæ Dei est, Virginisque clementia, nocte cum angustijs premeretur malæ conscientia, ipsa Misericordiæ Mater per visum se ei obiecit, Matrona Maestate grauis, voce etiam alia qua solent homines, & quid agis tu? (inquit) quid ego hoc de te merui, vt sodalitas tibi mea iaceat contempta? & libidinem potius tuam, quam virtutem sequaris? nec verbum addidit vltra, nec opus fuit, turbatus vt erat homo monitis, & cæli voluntate tam certa, omnia postridie consilia mutauit, vt primum potuit, orto statim die Patrem euocauit qui sodalitatem

litem regebat, non erat verbis opus, perturbatio ipsa insolita, & metus adhuc in vultu, & in oculis insidens facile loquebantur: statim renarrata, ipso eo die in congregationem Virginis est adlectus: nunc in ea versatur magno animi sui, & solido gaudio, & precipu^o inter eos qui raris exemplis enitent, quique virtutem omnem, pietatemque ardenti studio sequuntur. Dies institutione congregationis ea religione, solemnitateque fuit ornatus, vt non meminerint huius loci homines, diem se vnquam similem vidisse.

COLLEGIVM MONTELLA-
num cum Domo Probationis.

Montellæ iuxta Probationis domum, in eodem domicilio Collegium est. Sexaginta numerantur nostri, tirones partim, partim veterani: inter tirones Sacerdotes duo tertium agunt Probationis annum, duodeviginti qui litteras didicere, ad studia admissi, reliqui ad operam domi præstandam, veterani Sacerdotes numero sex, Magistri duo nondum initiati sacris, Grammaticam docent, fratres administri domestici duo item legendi, scribendique vernacule peritia, paruulis præfunt, cæteri domi ministrant. Diem suum obiit frater Michaël Hieronymus, Hispali natus, certo (vt est vsus in Societate) immotoque gradu ad laborem domesticum Coadiutorum, annum agebat ætatis 61. 40.

Kkk totos

ginta totos annos in Societate versatus, studio religiosæ modestiæ, charitatisque insignis, cui vel illud in primis curæ, ne dicto suo aliquo vel facto quemquam offenderet, potius ut igniculis additis omnes ad studium diuini amoris accenderet. Patres confessarios præcipua habebat in veneratione, accurata ad eos diligentia adcurrere quoties ad munus euocabantur suum, præsertim si infirmorum essent subinde confessiones excipiendæ. nec minus, valentes exhortabatur ipse per opportunitatem, ut rationem salutis haberent suæ, nec pœnitentiam differrent. amor eius in B. Virginem singularis, atque istud mirum in primis: ætate fessus cum esset fractisque viribus, seu mane, seu medio die, seu nocte ipsa sera, nunquam nisi in genua humi acclinatus visus est orationem peragere, aspero vsus flagello ad extremum vsque. dies horasque certas, quas corpori castigando constitutas habebat, nec puncto quidem immutabat, tandem Sacramentis more & vsu Christiano munitus, ita hinc à nobis abiit, ut insignis constaret animi ipsius cum diuina voluntate conformatio. nouissima fuere verba, siue viuam, siue moriar, Domini sum, in vtrumque paratus, statuat hoc de me diuina bonitas, quod eius diuinæ voluntati beneplacitum fuerit.

Cæterum quia duæ sunt vna in domo hominum classes, bifariam diuidenda epistola est. nouitij primo loco (quod ijs maxime propositum est) strenue in ea incubere studia, quæ sui ipsius, & rerum terrenarum contemptum promouent. peregrinationes more pauperum obitæ, feruor
ex

ex peculiaribus Societatis nostrae meditationibus, opinione maior. alij cantharis onerati per vias publicas aquarum: iuere alij iumenta fimo onusta per oppidum egere. alij legumina in horto collecta in forum venalia tulere: pro se quisque strenue cum alacritate & gaudio, vt ipso statim aditu nouae vitae; verè germaneq; Soc^{tis} filios, ingentibus animis magnos ad studium religiosae demissionis progressus fecisse cognosceres. Festum B. P. N. Ignatij quasi à luce & igni nominis ardorem duplicauit animis, vt id temporis & circa ferias solemnes Sanctissimi Corporis Christi maior alacritas in exercitiamenta eiusmodi, caeterasq; domandi corporis asperitudines oculis fuerit notata.

Veterani ad vtilitatem ciuium Societatis munia exercent, fructus iidem, qui vbique passim à nostris. Sed haec notata sunt rariora; distributis inter pauperes coronis precarijs insignis in Dei Matrem pietas excitata, neminem vt sit reperire tam proiectae negligentiae, qui non quotidie globulis per sertum decursis pensum illud persoluat. Bis anni septimana communiter, ter maioris Ieiunij tempore primarij viri tam Ecclesiastici quam seculares, sub nocturnas tenebras in aede nostra flagellis vltroneisque verberationibus carnem castigant, Psalmo Miserere dum verberant solemnimica decantato. Aethyopissae vnius memorabilis visa est ad maiorem Dei gloriam conuersio. Domini quibus illa seruitutem seruiebat commendabili pietate homines, baptismo eam volebant maxime illustrari, refugiebat ea multum, & penitus

tus oderat appellationem Christiani nominis, fuit ea dexteritas vnus ex nostris, qui tenebris in fidelitatis discussis cum auxilio boni Dei lucem attulit animo, vt accensa iam cupidine votis expeteret omnibus, quod ante tantopere fuerat execrata. Sed ægre salutis inimicus prædam sibi è faucibus eripi passus, nocturnis eam spectris, terroribusq; vexabat: adeo vel medio noctis conticinio eiectam è lecto miseram affligebat, multisq; modis male mulctabat. nec sciebat illa quid ageretur, donec excitata tandem clamoribus hera domestica intellexit esse dæmonis violenti insultus. tunc vero desideriis ingentibus iccta magis ex animo contendit, ne differretur longius, quod esse sibi tam salutare intelligeret: paulo post gaudio, concursuque oppidanorum magno, voto suo in æde maxima ritu solemnè, & maxima celebritate, quam herilis curauerat liberalitas, & munificentia, baptizata est, grata beneficiis acceptis, vereque Christiana, vt à Patre instituta est, & ab heræ exemplo didicit, pie viuit admodum, sæpeque memorat, si libertas eo ipso tempore, grato munere oblata fuisset, videri sibi tantum bonorum cumulum, tantumque ac tam solidum animo gaudium, quam vnda salutaris contulit, ad ferre minime potuisse. Concionem domi, foris, in parœciis, in templo maximo habitæ totius decursu anni frequentia maxima, fructus argumentum maximum; morum est in melius quotidiana mutatio, vt oppidum quotannis diuersum videas. Catechistica institutio multum celebris, singulis mensibus è Scholis nostris longus ordo comitan-

mitantibus domesticis vicos obit, locis quibus est maior hominum frequentia, parata concio, exemplorum factorumque illustrium è vitis Sanctorum vis est & efficacia maxima. Templi suppellex eleemosynis aucta, bysso & linea tela subtiliore in vsum altaris, Sacerdotumque collata. Hierotheca, quæ anno superiore magno fuerat impendio parata, auro iam est incrustata. Auctæ pietate & numero Scholæ, simul qui latine discunt, & literas formare, ac in verba sententiasq; prima litterarum elementa colligere. quadringentorum numerum excedunt. Academia inter illos instituta ex flore iuuenum, tutelaria sua habent festa, maiores, minoresque, & Academici distincta, certamen inter illos religiosum, diem quisque suum vt habeat ornatissimum, Letaniæ solemnibus musica omni Sabbato canuntur, loci huius ad studia quietemq; opportunitas, simul cura Magistrorum vigilans, & adcurata multos omnino traxit ex locis remotis ad nos potius, quam ad alias ciuitates vt studiorum causa confluant. Aliqui se ad alias contulere religiosorum familias, ad nostram vnus bonæ indolis & expectationis.

COLLEGIVM ANTI-
quarense:

IN hoc Collegio, seu potius Domo, octo vixerunt ex nostris, in sacris ministerijs Sacerdotes quatuor, totidem in domesticis fratres. ad vsum Sacramentorum fuit toto anno tanta frequentia, vt tritum communi sermone iacteretur proverbium, in templo Societatis quotidie Pascha videri. Die B. Mariæ Magdalena cum haberetur concio de eius conuersione, duæ prostituta pudicitia mulieres è lustris exiure & fornice libidinis, comitatus prætor vrbis omni præcipua nobilitate, dies aliquot in domo sua liberaliter & honeste eas habuit, donec & à Sacerdote nostro ad morum honestatem doctæ fuere, & collecta pecunia viris in matrimonium datæ. Fructus operæ constat, rebus omnibus Dei beneficio ad votum fluentibus, orto inter nobiles viros & prætorem ciuitatis d' Isidio, asperatis animis subito ad manus & ad arma ventum, stricto vtrimque ferro, magna perturbatione & offensione publica ciuitatis, tenuit complures dies offensio, machinis hinc inde varijs in exitium destinatis, donec moniti nostri, hora sub noctem constituta conciliandæ pacis gratia partes in Collegium cōuocarunt, paucis ibi rationibus in medium allatis inimicitia deposita, datis dextris, pax in suum locum, beneuolentiaque restituta est. Adolescentuli qui publici Ludimagistri Scholas frequentant,

tant, singulis mensibus habito de Sacramentorum usu sermone, postquam rite sunt confessi nostris, vno in sacro quod eorum causa celebrari solitum est, omnes ad Eucharisticum epulum admittuntur.

Congregatio in hac Domo alia non est, quam eorum qui poenitentiae gratia bis omni hebdomada ad spontaneam diuerberationem conueniunt. plerumque exhortatio ab vno e nostris ante corporis diuerberationem praevia est. Excursionibus nostrorum utiles fuere, solitis nostrae Societatis exercitationibus & ministerijs ad hominum usque admirationem. Ronda praecipue populi Magistratusque benevolentia comparata, serio ut de Collegio petendo Senatusconsultum habuerint, verum cum intelligerent hoc tempore commodum non esse, cum Episcopo egerunt per litteras, ut impediret reuocationem nostrorum, neque redire nobis licuit alia ratione, quam fide data, spatio nos alias longiore cum opportunum esset, redituros promitteremus: cuius quidem promissionis fidei iussorem esse voluere Episcopum, cui tanta tamque praecleara scripsere in commendationem Societatis, ut praeful optimus quavis occasione data non de alia re frequentius, quam de opera & laude Societatis loquatur. Sed in ciuitate dicta ante reditum nostrorum haec praecipue sunt effecta. Indulgentijs quas excursionibus nostrorum summus Pontifex concessit publice per concionatorem propositis, ille fuit ad sacramenta concursus, ut maior esse ipso die Paschatis non posset

omnium Sacramento confessionis animi expurgati, Eucharistia sacra refecti, contra detestabilem iurandi consuetudinem eo dictum est animi feruore & motu, nulla de re vt magis sint solliciti ciues, quam scripto habeant, ne memoria fallat, formulas execrandas, quas male notauit pro concione Sacerdos noster, remedijs etiam additis, quibus improbum morem corrigere liceat. Eadem dicendi vis contra luxum libidinemque valuit, fuere statim qui finita concione consilia peterent, quibus pessimi exempli licentia in perpetuo quorundam concubinato exturbari ex vrbe, amandarique posset, profuit & in odia fuisse orationem inuectam, deleta plurima, sopita sunt alia, fuit qui toto commotus animo & corpore ad pœnitentiam, statim adiret Sacerdotem nostrum, fractum victumque contumacem animum confessus, iam se velle pacem cum inimico, si secum ire vellet noster, & hominem conuenire, numquam se in domum suam rediturum, nisi redintegrata gratia, iuit vero & lubenter Sacerdos, & amici aliquibus annis inimicitia distracti in gratiam familiaritatemque pristinam reuocati. fuere qui ex oppidis Antiquariam solliciti recurrerent ad Collegium, & quæ Dei virtute, nostrorum opera fierent, omnia cum sui animi gaudio referrent. Quæ ad Senatum habita est exhortatio curam sollicitudinemque addidit animis pro suo quisque vt munere magis ex animo, meliusque in Reipublicæ bonum intenderet. Simul patricij omnes Senatusque totus, vt ciuibus exemplo præirent, celebrante nostro Sacerdote, de altari
 pasti

pasti recreatique sunt. ad Clericos perinde sua
 propria concio, & ad vinctos in carcere, curatum
 postridie vt confessi omnes ad cœleste cōuiuium
 accederent, deinde eleemosynæ liberaliter datæ,
 & pauperum fames epulis triduo mirifice collatis
 exempta est. Fuere nostri etiam in ditionem Hi-
 spalensem euocati. nomen oppidi Canneta regia,
 consilium euocandi fuit instituta congregatio Sa-
 cerdotum, ac honoratorum ciuium, ac nobilium
 hominum, vt formam à nobis modumque reci-
 perent, quo iuuari præcipue, retinerique Sodali-
 tas ea posset. Visum communiter omnibus non
 aliaratione melius quam directoribus nostris fie-
 ri posse. ita ex loco viciniore potius illos euocare,
 & summam rei eis committere, constituere. mul-
 ta interim ad morum vitæque mutationem pro-
 posita. Christiana Doctrina per vrbis compita,
 magna celebritate decantata, optimo quoque
 & nobilissimo de ciuibus comitante, neminem
 vt omnino putent, vel è secularium, vel Ecclesi-
 asticorum Ordine, qui aliquo sit inter eos loco,
 abfuisse, magna sinceraque dilectio erga Societa-
 tem nostram litteris datis constat. quibus litteris
 nihil tam solícite agunt, cordateque, quam soli-
 citare, nostri vt ad se crebro mittantur. ad orna-
 tum templi mille ducenti aurei liberali eleemo-
 syna collati, ex ijs ad altaris frontispicium conte-
 gendum diues cum suis fimbrijs au-
 ro intexto pannus quingentis
 aureis comparatus.